

Överförmyndarnämnden informerar om anmälan om behov av god man eller förvaltare (ställföreträdare)

Detta informationsblad vänder sig till dig som arbetar inom sjukvården eller socialtjänsten och som i ditt arbete kommit i kontakt med någon som behöver god man eller förvaltare. Du har då möjlighet att göra en anmälan om behov av god man eller förvaltare till överförmyndarnämnden. Överförmyndarnämnden bedömer därefter om behov av ställföreträdarskap föreligger och kan anordna godmanskap om sådant behov finns och ärendet är otvistigt, det vill säga att den enskilde, dennes närmaste anhöriga och överförmyndarnämnden anser att godmanskap ska anordnas.

Om det i överförmyndarnämndens mening föreligger behov av godmanskap men ärendet är tvistigt på grund av att någon annan som har rätt att yttra sig anser att godmanskap inte ska anordnas lämnas ärendet över till tingsrätten för beslut. Om bedömningen är att förvaltarskap ska anordnas kan överförmyndarnämnden göra en ansökan om anordnande av förvaltarskap till tingsrätten.

Tingsrätten fattar beslut om anordnande av god man, i tvistiga ärenden, eller förvaltare. För att en god man eller förvaltare ska kunna förordnas för någon krävs att vissa angivna förutsättningar i lagen (11 kap föräldrabalken) är uppfyllda. En anmälan om behov av god man eller förvaltare måste därför innehålla vissa uppgifter och handlingar. Nedan lämnas en beskrivning av vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda, vilka uppgifter anmälan ska innehålla och vilka handlingar som ska bifogas anmälan för att snabbt kunna behandlas av övermyndarenheten.

Den som får en god man eller förvaltare kallas huvudman.

God man

Lagen anger att om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande behöver hjälp med sina ekonomiska eller personliga angelägenheter, ska en god man förordnas.

För att en god man ska kunna förordnas för någon som av läkare bedöms förstå vad saken gäller krävs att denne samtycker till det, eller själv ansöker om att få en god man. Om personen förstår vad saken gäller eller inte ska framgå av läkarintyg. Där ska även framgå om personen kan höras utan att det medför

skada för denne. Kan personen höras ska denne få tillfälle att yttra sig skriftligen över anordnande av godmanskap.

Innan ett godmanskap kan anordnas måste det först säkerställas att mindre ingripande åtgärder inte skulle vara tillräckliga för att tillgodose den hjälpbehövande behov. Vanliga exempel på mindre ingripande åtgärder som kan ersätta ett godmanskap är;

- Fullmakt
- Framtidsfullmakt
- Anhörigbehörighet, vilket innebär att lagstiftningen ger de närmast anhöriga till den enskilde rätt att för personens räkning sköta vardagliga angelägenheter som att betala räkningar, teckna hemförsäkring och ansöka om bidrag
- Insatser från socialtjänsten, exempelvis boendestödjare, budget- och skuldrådgivning, egnamedelsförvaltning eller personligt ombud.

Det är först om dessa åtgärder inte är tillräckliga för att tillgodose hjälpbehovet som en god man kan anordnas.

Förvaltare

I vissa fall räcker det inte med ett godmanskap för att hjälpa en person på ett tillfredsställande sätt. Om en person är ur stånd att vårda sig eller sin egendom kan rätten, om det föreligger risk för att personen drabbas av skada, förordna en förvaltare. Genom att en förvaltare förordnas mister personen hela eller delar av sin rättshandlingsförmåga, till exempel rätten att ingå avtal. Ett förvaltarskap är således en mycket ingripande åtgärd och får därför endast anordnas om det inte är tillräckligt att god man förordnas. Behovet av förvaltarskap måste styrkas genom ett särskilt läkarintyg.

Anmälan om behov av god man eller förvaltare

Du som arbetar inom sjukvården eller socialtjänsten kan göra en anmälan till överförmyndarnämnden om att någon du kommit i kontakt med inom ditt arbete har behov av god man eller förvaltare. Anmälan görs i överförmyndarnämndens e-tjänst, se [Du som behöver en god man eller förvaltare | Nacka kommun](#).

Anmälan ska innehålla

- Uppgifter om den som ska få en god man eller förvaltare, fullständigt namn, personnummer, adress, eventuell telefon

- Uppgift om ifall den enskilde samtycker till att god man eller förvaltare förordnas, eller saknar förmåga att lämna samtycke
- En redogörelse för varför god man eller förvaltare behöver förordnas liksom i vilken omfattning ställföreträdare behövs
- Förslag på god man eller förvaltare om sådant finns (ej obligatoriskt)
- Uppgifter om eventuella närmare släktingar, namn, adress, telefon samt släktförhållande (maka/make eller sambo, syskon, barn etc.)
- Uppgifter om den som gör anmälan; namn, adress, telefon, personnummer
- Underskrift av den som gör anmälan.
- Uppgift om vilken vårdgivare den som behöver god man eller förvaltare tillhör.

Handlingar som ska bifogas anmälan

- Läkarintyg som visar att ett behov av god man eller förvaltare föreligger. Läkarintyget ska utfärdas på de av Socialstyrelsen fastställda blanketterna för anordnande av godmanskap och förvaltarskap som läkaren hittar på Socialstyrelsens hemsida, <https://www.socialstyrelsen.se/>
- En social utredning som styrker behovet av god man eller förvaltare. Utredningen kan t ex göras av en kurator, biståndsbedömare inom socialtjänsten eller av en budget- och skuldrådgivare. Se nedan för vad den sociala utredningen ska innehålla.
- Om det finns förslag på en god man eller förvaltare ska ett åtagande bifogas förslaget. Det bör även framgå i vilken relation ställföreträdaren står i förhållande till huvudmannen (t.ex. bror, syster, förälder, granne, utomstående)
- Ett skriftligt samtycke från den det gäller, om personen förstår vad saken gäller, annars ska det framgå av läkarintyget att den enskilde saknar förmåga att lämna sitt samtycke.

Den sociala utredningen

Den sociala utredningen är betydelsefull för utredningen av behovet av god man eller förvaltare och måste därför innehålla de uppgifter som behövs för att kunna ta ställning till behovet av ställföreträdarskap. Den sociala utredningen ska därför innehålla följande information:

- Information om den enskildes hälsotillstånd

- Information om den enskildes hjälpbehov och hur detta uppkommit till följd av dennes hälsotillstånd
- Information om vilka hjälpinsatser den enskilde har idag liksom vem som ger eventuellt stöd till den enskilde
- Information om varför den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses genom mindre ingripande åtgärder än att godmanskap eller förvalterskap anordnas. Exempel på mindre ingripande åtgärder som kan ersätta ett behov av ställföreträdare är fullmakt, framtidsfullmakt, anhörigbehörighet eller insatser från socialtjänsten såsom boendestödjare, budget- och skuldrådgivning, egnamedelsförvaltning eller personligt ombud. Ställföreträdare kan bara anordnas om sådana mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga för att tillgodose den enskildes hjälpbehov.
- Ifråga om anmälan av behov av förvalterskap ska information lämnas om vilka konsekvenserna skulle bli om förvalterskap inte anordnades samt konkretiseras på vilket sätt den enskildes situation skulle förbättras ifall förvalterskap anordnades.

Handläggningen

Anmälan om behov av god man eller förvaltare lämnas till överförmyndarnämnden. Om handlingarna inte är kompletta vid anmälan föreläggs den som gjort anmälan att inkomma med kompletteringar. När handlingarna är kompletta bedömer överförmyndarnämnden om beslut om anordnande av god man ska fattas av överförmyndarnämnden, om ärende om god man är tvistigt och därför ska överlämnas till tingsrätten eller om ansökan om förvaltare ska göras till tingsrätten. När överförmyndarnämnden fattat beslut, eller om tingsrätten fattat sitt beslut och överförmyndarnämnden fått del av det, utfärdar nämnden ett registerutdrag om ställföreträdarskap. Registerutdraget är ett bevis på att ställföreträdaren har rätt att företräda huvudmannen.

Uppdraget som god man/förvaltare

Uppdraget kan innefatta två områden:

- **Ta hand om huvudmannens ekonomiska angelägenheter och bevaka dennes rätt i dessa angelägenheter**, t.ex. betala räkningar, placera kapital, ordna avbetalningsplaner för skulder etc. Samt bevaka huvudmannens intressen i samband med ett arvskifte, söka berättigade bidrag m.m. Uppdraget kan också begränsas till att avse en begränsad

del av huvudmannens ekonomiska angelägenheter som t.ex. en fastighet.

- **Ta hand om huvudmannens personliga angelägenheter och bevaka dennes rätt i dessa angelägenheter**, t.ex. se till att huvudmannen får en fungerande hemtjänst, social omvårdnad, kläder etc., ansöka om insatser samt följa upp och bevaka befintliga insatser

Omfattningen av uppdraget är naturligtvis helt beroende av huvudmannens behov av hjälp och vilka tillgångar huvudmannen disponerar.

Överförmyndarnämndens kontroll

Överförmyndarnämndens uppgift är att skydda huvudmannens intressen. Nämnden har därför ett tillsynsansvar över gode män och förvaltare. Överförmyndarenhetens personal arbetar på uppdrag av nämnden.

Som ett led i den kontroll överförmyndarnämnden är skyldig att utföra ska ställföreträdaren ge in en förteckning till överförmyndarenheten, över huvudmannens samtliga tillgångar och skulder när uppdraget påbörjas.

Varje år ska en årsräkning med uppgift om årets samtliga inkomster och utgifter samt tillgångar och skulder vid periodens början och slut inges till överförmyndarenheten. När uppdraget är slutfört ska en sluträkning inges. Kravet på redovisning medför att ställföreträdaren löpande måste bokföra alla transaktioner som utförs för huvudmannen och spara alla verifikationer.

Vissa mer omfattande åtgärder som försäljning av fastighet, avveckling av huvudmannens bostad med mera, kräver särskilt godkännande av överförmyndarnämnden.

En god man eller förvaltare har rätt att erhålla ett skäligt arvode för sitt uppdrag. Arvodet ska normalt betalas av huvudmannen. Vidare information om arvodet till god man och förvaltare finns på Nacka kommuns hemsida.